

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA KIRKLARELİ'NDE SOSYAL YARDIMLAŞMA FAALİYETLERİ*

V. Türkan DOĞRUÖZ*

ÖZ: Türkiye, İkinci Dünya Savaşı (1939-1945) sırasında olası bir tehlike karşısında yurdun savunmasını sağlamak üzere ordusundaki asker sayısını arttırarak her an savaşa hazır bir ordunun ihtiyaçlarını karşılamaya çalışmıştır. Savaşa hazır bir ordu bulundurulmasının bir boyutu, ülke savunması olmakla birlikte; diğer boyutu, ülke ekonomisi üzerinde yarattığı etkilerdir. Üretici kesiminin büyük kısmının silahaltına alınması üretimin düşmesine, tüketim maddelerinde fiyatların artmasına ve halkın alım gücünün azalmasına yol açmıştır. Halkın sosyal ekonomik durumunu rahatlatmak için ülkenin her yerinde sosyal yardım amaçlı kurumlar kurulmuştur. Bunların başında da Halkevlerinin Sosyal Yardım Şubeleri, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu ve Yardımseverler Cemiyetleri gelmektedir. Ülke genelinde kurulan bu yardım kuruluşları savaş koşullarının dar gelirli ve yoksul kesimler üzerinde savaşın yarattığı sıkıntıları hafifletmek, temel ihtiyaçların karşılanmasına hizmet etmek, yoksul çocukları korumak, onlara sahip çıkmak gibi işlevleri üstlenmişlerdir. Bu çalışma, "Trakya'da Yeşilyurt" gazetesinin 1939-1945 baskılarından yararlanılarak, Kırklareli'nde II. Dünya Savaş sırasında yoksul halka yardım amaçlı kurulan yardım kuruluşlarının çalışmalarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kırklareli, İkinci Dünya Savaşı, sosyal yardım kuruluşları, Trakya'da Yeşilyurt.

SOCIAL SERVICES ACTIVITIES IN KIRKLARELI DURING 2nd WORLD WAR

ABSTRACT: During the 2nd World War (1939-1945), Turkey increased its military power through recruiting extra personel to prepare and make the army ready for an immediate attack. In addition to increasing the military power, there is also an effect on the national economy. The production went down, the cost for goods increased and the purchase power of the citizens decreased due to the costs of maintaining the army available for possible attacks. In order to help the low income citizens, there were charities all over the country. Most important of these

* Makale KLÜBAP-137 No'lu "II. Dünya Savaşı Ortamında Kırklareli'nde Halkın Sosyal Ekonomik Durumunu Düzeltmeye Yönelik Çabalar ve Sosyal Yardımlar" başlıklı projeden üretilmiştir.

* Doç. Dr., Kırklareli Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, turkan.dogruoz@klu.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9401-7126>

Geliş Tarihi (Received): 25.10.2018
Kabul Tarihi (Accepted): 15.12.2018
Yayın Tarihi / Published: 20.01.2019

were: Social Service Branches of Halkevleri, Red Crescent, Children Protection Institution, Association for Help Providers. These nation-wide institutions aimed to help families with low incomes, provide the basic needs, protect and provide for the children of low-income families or children without families. This study investigates the activities of charity services in Kırklareli area through analyzing "Trakya'da Yeşilyurt" newspaper editions between 1939-1945.

Keywords: Kırklareli, World War II., Social Services, Trakya'da Yeşilyurt

Giriş

İnsanlığın XX. Yüzyılda karşılaştığı en büyük felaketlerden biri şüphesiz İkinci Dünya Savaşı olmuştur. Alman-Leh Savaşı olarak başlayan bu savaş, İngiltere ve Fransa'nın da katılımlarıyla Avrupa Savaşı haline gelmiş; kısa sürede de, Avrupa sınırları dışına taşarak, dünya savaşı halini almıştır. Gerçekte, Birinci Dünya Savaşı sonrasında kurulan dünya düzeninde, 1930'lu yılların başında beliren ayrışma, dünyanın yeni bir savaşa gebe olduğunun habercisiydi ve nitekim ayrışmanın çatışmaya dönüştüğü nokta, bu savaşın da başlangıç noktası olmuştur.

XX. yüzyıla damgasını vuran bu savaşların en önemli özelliği ise, cephelerde süren ordular arasındaki askerî mücadelelerle sınırlı kalmayarak, cephe gerisine taşması ve milletlerin topyekûn çarpışmaları haline gelmesidir.¹ Bu durumda savaşı cephe gerisinde yaşayan sivil halkın gündelik yaşamını doğrudan etkilemiştir. XX. yüzyılda değişen bu niteliğiyle Dünya'daki siyasi, sosyal ve ekonomik süreci derinden etkileyen savaş koşulları, yalnız savaşan ülkelerde değil; savaşan ülkelere yakın ve savaşa girmesi muhtemel ülkelerde de tesirini göstermiştir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türk diplomasisini idare edenlerin, Birinci Dünya Savaşı yıllarında çekilen sıkıntılara, yokluk ve savaşın halk kitleleri üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkilere bizzat tanıklık etmişlerdir. Kazanılan askeri zafer sonrasında imzalanan Lozan Anlaşması ile varılabilecek hedeflere büyük ölçüde ulaşılmış olması hususları; İkinci Dünya Savaşı'nda, ülkeyi savaşın yıkıcı tesirlerinden uzak tutmak toprak bütünlüğünü korumak yönünde politikalar izlenmesinde belirleyici olmuştur.² Bu ihtiyatlı politika, siyasal alana "savaş dışılık aktif tarafsızlık"³ ekonomik alana, "savaş ekonomisi" uygulamaları şeklinde yansımış ve halkın gündelik yaşamı da, savaş şartlarına göre düzenlenmiştir. Böylece bir taraftan savaş dışı

¹ Murat Metinsoy, *İkinci Dünya Savaşı'nda Türkiye*, Homer Kitabevi, İstanbul, 2007, s. 15-18.

² Fahir H. Armaoğlu, "İkinci Dünya Harbinde Türkiye", *AÜSBFD*, C.: XIII, No: 2, Haziran 1958, s. 139.

³ Faruk Sönmezoğlu, *İkinci Dünya Savaşından Günümüze Türk Dış Politikası*, Der Yay., İstanbul, 2006, s. 10.

kalmırken; diğer taraftan da herhangi bir saldırı karşısında gerekli askeri ve siyasi tedbirlerin zamanında alınmasına yardımcı olmuştur.

Savaş, her ne boyutta olursa olsun -ülkeler arası veya dünya savaşı niteliğinde- olağan koşulların dışında ortaya çıkan olağanüstü bir durum olduğundan, olağanüstü tedbirlerin alınmasını gerekli kılmakta ve temeli ekonomiye dayanan bu tedbirler, sosyal, kültürel, ekonomik hayatın her cephesini etkilemektedir. Bu açıdan İkinci Dünya Savaşı Türk yöneticilerini savaş koşullarına uygun tedbirler almak durumunda bırakmış ve savaş, adeta toplum yaşamının bir parçası haline gelmiştir. Türkiye, İkinci Dünya Savaşına girmemekle birlikte; savaşın etkilerini, toplumsal ve ekonomik hayatın her safhasında hissetmiştir.

1939 Eylül ayında Almanya'nın Polonya'ya saldırısıyla başlayan İkinci Dünya Savaşı; Türk ve Dünya Tarihinde askeri, siyasi, ekonomik gelişme ve değişmelerin yaşandığı bir sürece damgasını vurmuş; savaş sonrası Türkiye'sinde de siyasi, sosyoekonomik gelişmelerde belirleyici bir rol oynamıştır. Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na katılmamasına rağmen 1940-1945 yılları arasında *savaş ekonomisi* şartları içerisinde yaşamıştır. Bunun en önemli sebepleri ise savaşın başlaması ile birlikte Türkiye'nin yarı seferberlik atmosferine girmesi, nüfusun üretimde etkili olan yaş gruplarının silâh altına alınmış olması ve bütçenin büyük kısmının savunma giderlerine ayrılmış olmasıdır. Yetişkin nüfusun 1 milyon kadarının silâh altına alınması ve çiftçilerin ürettikleri ürünleri belirlenen rayiç fiyattan devlete satmaya zorlanması kamuoyunda tepkilere yol açmış bu da Anadolu tarımına büyük darbe vurmuştur. Bu durum üretimin azalmasına ve buna bağlı olarak arz-talep dengesizliğinin yaşanmasına ve fiyat artışlarının engellenemez hale gelmesine neden olmuştur. Fiyat artışları *savaş zenginleri* olarak anılan kesimlerin stokçuluk yapmasına ve bunun sonucunda karaborsa piyasasının doğmasında etkili olmuştur.⁴ Savaş döneminde görev yapan hükümetlerin mücadele etmek zorunda kaldıkları en önemli sorunlar ise ülkede üretimin azalması, temel ihtiyaç maddelerinin temin edilememesi, yüksek enflasyon ve büyük şehirlerin gereksinim duyduğu iaşenin sağlanamaması olmuştur.

18 Ocak 1940 tarihinde kabul edilen Milli Korunma Kanunu, 21 Şubat 1940 tarihinde resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Hükümet kanun kapsamında üretilen mal miktarını belirleme, fabrikalara ve madenlere el koyma, üretimi ve dağıtımını sağlama, piyasadaki fiyatları denetleme, sıkıyönetim kararı alıp mülk zapt edebilme gücüne çıkarılmalı ve olağanüstü

⁴ Murat Biçer, *İkinci Dünya Savaşında Türkiye Kamuoyu (1939-1945)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya, 2005, s. 140-143.

durumlarda ekonomiyi ve ekonomik yaşamı düzenleme yetkisine sahip olmuştur.⁵ Hükümet, 13 Şubat 1942 tarihinde halkın günlük ekmek tüketimine sınırlama getirerek yeni ekonomik önlemler almıştır. Bu tarihten itibaren şehir ve kasabalarda yaşayan halkın ekmek ihtiyacını karne ile gidermesine karar verilmiştir.

Hükümet tarafından alınan bir diğer tedbir de Varlık Vergisi Kanunu'dur. Ülkede en çok eksikliği hissedilen elbiselik kumaş, hububat, yağ, şeker ve kömür gibi tüketim maddelerinin ve maliyenin sıkıntılarının giderilmesi için bir kereye mahsus alınmak üzere 12 Kasım 1942'de yürürlüğe girmiştir. Böylece hükümet savaş döneminde daha çok para kazanıp zenginleşen kesimlerden vergi alabilmeyi ve devletin gelirlerini arttırmayı amaçlamıştır.⁶

İkinci Dünya Savaşı döneminde hükümetler bir taraftan ülkedeki ekonomik zorluklarla mücadele ederken diğer taraftan da Gazi Mustafa Kemal Atatürk döneminde başlayan ülkeyi yeniden inşa sürecini devam ettirmeye çalışmışlardır. Özellikle eğitim ve kültür alanlarına önem verilen bu dönemde hayata geçirilen en önemli bir diğer proje de 17 Nisan 1940 tarihinde kurulan Köy Enstitüleri olmuştur. Bu enstitülerin amacı; halkevleri ve halkodaları ile birlikte kırsal kesimde yaşayan gençlerin köy yaşamı ve tarımla ilgili bilgileri de kapsayan bir eğitim aldıktan sonra *öğretmen* unvanıyla yine köylerin hizmetine verilmesini sağlamaktır.⁷

1939-1945 yılları arasında altı yıl devam eden İkinci Dünya Savaşı ortaya çıkardığı ekonomik, sosyal çöküntü ve yok ettiği insan sayısı itibarıyla tarihin en kanlı savaşlarından biri olmuştur. Türkiye, savaşın başlarında resmî olarak savaşa katılmamıştır ancak savaş boyunca dünyada devam eden kanlı ve yıkıcı olayların oluşturduğu ekonomik ve siyasi yansımalarından etkilenmiştir. İkinci Dünya Savaşı sürecinde Türkiye'de Cumhurbaşkanı İsmet İnönü başkanlığında üç hükümet görev yapmıştır. İsmet İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı döneminde ülke gündemini meşgul eden en önemli konu, yaşanan dünya savaşı ve savaşın Türkiye'ye yansımaları olmuştur.

İkinci Dünya Savaşı üzerine yazılmış yerli ve yabancı dillerde birçok yayın bulunmaktadır. Bu yayınların İkinci Dünya Savaşı yılları Türkiye'sine ilişkin olanları içerisinde çoğunluğu, Türkiye'nin dış politikası, savaş yıllarında izlenen ekonomik politikalar ve bu politikaların yansımaları, çok

⁵ Erdoğan Öztürk, *II. Dünya Savaşı Yıllarında İzmir'de Beslenme Sorunu ve Karaborsacılık*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Atatürk İlke ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, 2004, s. 12-13.

⁶ Osman Yalçın, "Varlık Vergisi Kanunu ve Uygulaması", 2012, *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, C. 1, S. 1, s. 323-325.

⁷ Mustafa Yılmaz, *Atatürk Sonrası Dönemde İç Politika Olayları (1938—Günümüze)*, Atatürk ve Türk İnkılap Tarihi, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2010, s. 327.

partili hayata geçişin iç ve dış dinamikleri üzerinde yoğunlaşan makro düzeyde çalışmalar teşkil etmektedir.

Çalışmamızın bu tür çalışmalardan farklılığı 1939-1945 sürecinde Türk toplumsal yapısının, gündelik yaşam, aile hayatı, kadının toplumsal konumu, sağlık hayatı, sosyal yardım, eğitim, kültür ve sanat faaliyetleri, ekonomik faktörler gibi çeşitli açılardan Kırklareli örneği üzerinden incelenmesidir. Böylece ülkemizin, toplumsal yapı itibarıyla, çok partili hayata geçiş sürecine ne ölçüde hazır olduğu ortaya konulmaya çalışılırken; yönetimin, halkla bütünleşme noktaları da tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışma boyunca karşılaştığımız en büyük sıkıntı toplumsal yapının çok geniş ve farklı disiplinleri kapsayan karmaşık bir alan oluşturması ve bu nedenle, 1939-1945 gibi sınırlı bir dönemde de olsa, toplumsal yapıya ilişkin bütün unsurların ortaya konulmasının güçlüğü olmuştur. Bu konuda çok fazla yazılı kaynağın bulunmaması çalışmanın en zor kısmını teşkil etmektedir. Bu doğrultuda Cumhuriyet'in ilanından kısa bir süre sonra Kırklareli vilâyetinde 31 Ağustos 1925 tarihinde yayım hayatına başlayan ve günümüze kadar devam eden *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi en büyük yardımcımız olmuştur. *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi haftada iki kez çıkan Cumhuriyetçi bir gazetedir. Gazetenin kurucusu ve başyazarı Ali Rıza Dursunkaya'dır.⁸

⁸ **Ali Rıza Dursunkaya ve Eserleri:** Süvari jandarma yüzbaşısı Kamil Efendi'nin oğlu olarak 1890 yılında Amasya'da doğan Ali Rıza Dursunkaya, beş yaşında iken babasının tayini dolayısı ile Kırklareli'ne geldi. Ortaokulu Kırklareli'nde; liseyi Edirne İdadisinde bitirdi. Üniversitede edebiyat bölümü son sınıf öğrencisi iken babasının ölüm haberi üzerine eğitimini yarıda bırakarak Babaeski'ye ailesinin yanına döndü. Askerliğini gönüllü olarak yaptı ve 1923 yılına kadar Kırkkilise (Kırklareli) Tedrisat-ı İptidaiye Müfettişliği, Kırkkilise (Kırklareli) İhtiyat Zabitan Teavün Cemiyeti Reisliği, Trakya ve Paşaeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti azalığı, Kırcaali kazası Mekatib-i İslamiye Müdürlüğü gibi pek çok görevde bulundu. 1923 yılında Kırklareli İlköğretim Müfettişliğinden ayrılarak serbest çalışma hayatına başlayan Dursunkaya, 31 Ağustos 1925 yılında *Kırklareli* adlı gazeteyi yayımlamaya başladı. 1945-1946 yıllarında *Kırklareli Vilâyetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik* adlı tarih eserini gazetede yayımlamaya başladı. 1956 yılında rahatsızlanan Dursunkaya 15 Şubat 1957 günü Fatih'teki evinde vefat etmiştir. Ali Rıza Dursunkaya'nın *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesine yazdığı yazıların büyük bir kısmı siyasi konuları içermektedir. Ancak eğitim, spor, yardım kuruluşları, edebiyat ve diğer toplumsal konularda da yazıları vardır. Bu yazılarının çoğu kitaplarında da söz ettiği konuların aktarımı niteliğindedir. Ayrıca özel günlerle ilgili yazdığı yazılarda dikkat çekicidir. Ali Rıza Dursunkaya gerek her iki eserinde gerekse gazetesinde yazdığı yazılar ile dönemine ışık tuttuğu gibi bugün bizim içinde birinci elden kaynak özelliğini taşımaktadır. Gazete, bu tarihten itibaren Edirne Vilâyetinin satılığa çıkardığı baskı makinelerini satın alınarak oluşturulan Yeşilyurt Matbaası'ndan basılmaya başlanmıştır. Ali Rıza Dursunkaya'nın 1957 yılında vefat etmesiyle gazete, kız

Gazetenin 1939-1945 yıllarına ait olan nüshaları Ankara Milli Kütüphane'den tedarik edilmiştir. *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesindeki haberler konularına göre ayrılarak gazetenin 1939-1945 yılları arasındaki nüshaları incelenmiştir. Bu doğrultuda 1939 yılına ait 18 Mayıs 1939-28 Aralık 1939 tarihleri arasındaki 837-899 nolu sayılar arasındaki 62 adet gazete; 1 Ocak 1940-28 Aralık 1940 tarihleri arası 900-994 nolu sayılar arası 94 adet gazete; 5 Aralık 1941-1 Ocak 1942 tarihleri arasında 996-1106 nolu 110 adet gazete; 5 Ocak 1942-31 Aralık 1942 tarihleri arasında 1107-1209 nolu 102 adet gazete; 4 Ocak 1943-4 Ocak 1944 tarihleri arasında 1210-1312 nolu 102 adet gazete; 1944 yılına ait 1313-1413 arasındaki 1313-1413 nolu 100 adet gazete ve 17 Temmuz 1945-25 Aralık 1945 tarihleri arasındaki 1469-1512 nolu 43 adet gazete incelenerek toplam 603 adet gazete taranmıştır.

Türk kamuoyunda “Anadolu basını” ya da “Taşra basını” olarak da adlandırılan yerel basına örnek teşkil eden *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi 1939-1945 yılları Türkiye’inde Kırklareli vilâyetinin sosyal durumunu göstermesi açısından önemlidir. Bu yıllarda Kırklareli’nde ve yurt genelinde yaşanan olaylar *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesinde yer alan haberlere göre değerlendirilmeye çalışılmıştır.

1. BÖLÜM

1. Trakya'da Yeşilyurt Gazetesinin Biçim ve İçerik Yönünden İncelenmesi

Trakya'da Yeşilyurt gazetesini anlayabilmek için öncelikle biçim ve içerik yönünden incelenmesi gerekmektedir.

1.1. Biçim Yönünden Trakya'da Yeşilyurt Gazetesi

Trakya'da Yeşilyurt gazetesi, 31 Ağustos 1925 tarihinden itibaren Kırklareli vilâyetinde yayın hayatına başlayan siyasi bir gazetedir. Kurucusu ve başyazarı Ali Rıza Dursunkaya’dır.

Gazetenin ilk sahifesinin sol üst köşesinde yer alan kutucukta; kaç yıldan itibaren yayımlandığı, ilânların satır fiyatı, sayısı ve satış fiyatı yazarken sağ üst köşedeki kutucukta ise; sahibi, gazete yönetim adresi, abone yıllık fiyatı ve yayımlandığı günün tarihi bulunmaktadır. Ayrıca bu iki kutucuğun orta

kardeşinin eşi Rıza Tagal tarafından yayımlanmaya devam edilmiştir. Rıza Tagal’ın vefatından sonra ise oğlu Mehmet Tagal devam etmiştir. *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi Ali Rıza Dursunkaya ve yakınlarının yönetiminde olduğu elli yedi yıllık süre zarfında, yeni Türk devletinin demokrasi, milliyetçilik, devrimcilik ve lâiklik ilkelerine bağlı kalmıştır. Orhan Dursunkaya (1990); “Ali Rıza Dursunkaya’nın Hayatı Üzerine”, Kırklareli İl Halk Kütüphanesi Toplantısı, Kırklareli.

kısımında, *Trakya'da YEŞİLYURT* ibaresi ve hemen altında ise *Salı ve Cuma günleri öğleden sonra çıkar Cumhuriyetçi Gazete* ifadesi yer almaktadır. Genellikle iki sahifeden oluşan gazetenin her bir sahifesi dört sütundan oluşmakta ise de haberin özelliği ve uzunluğuna göre sütun sayısının beş veya altı olduğu da gözlenmiştir. Okurun dikkatinin dağılmasını ve haberleri karıştırmasını önlemek için bir haberden diğer habere geçerken araya bir çizgi konulmuştur. Sayısı 5 kuruş olan gazetenin 1939-1945 yılları arasında fiyatında değişiklik olmaması dikkat çekicidir. Ancak abone yıllığı 1939 yılında 300 kuruş olarak belirtilirken 1945 yılına gelindiğinde 500 kuruş olmuştur bunun yanı sıra gazeteye verilecek ilanların satır fiyatı da 10 kuruştan 30 kuruşa çıkarılmıştır.

1.2. İçerik Yönünden Trakya'da Yeşilyurt Gazetesi

Trakya'da Yeşilyurt gazetesini içerik yönünden incelediğimizde ilk sahifesinde dönemin siyasi olaylarının yanı sıra ülkenin içinde bulunduğu durum ile İkinci Dünya Savaşı'nın Türkiye üzerindeki siyasi, ekonomik ve sosyokültürel etkilerinin anlatıldığı haberlere rastlamaktayız. Bu haberlerin birçoğunda yazar adı bulunmamaktadır. Anadolu Ajansı kaynak olarak gösterilmiştir. Dönemin güncel olaylarına ilişkin, gazetenin ilk sahifesinin üst kısmında büyük punto ile ve renkli olarak yazılmış özlü sözlere de rastlanılmaktadır. Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay gibi yardım kuruluşlarının faaliyetlerini anlatan haberler gazetenin ilk sahifesinde bulunmaktadır. Gazetede kültürel ve toplumsal haberlerin yanı sıra tarih, spor, tarım-hayvancılık, ekonomi ile ilgili haberler genellikle birinci sahifede iken; kanun ve nizamnameler, ilânlar, duyurular, reklamlar, tebrik-teşekkür haberleri ile tayin ve terfi haberleri ikinci sahifede yer almaktadır.

Sadece Kırklareli değil Lüleburgaz, Pınarhisar, Vize gibi ilçeler ve Edirne, İstanbul, Ankara gibi vilâyetlerde meydana gelen olayları içeren haberler ve panayır ilânları da birinci ve ikinci sahifede bulunmaktadır. Gazete yurtta meydana gelen kaza, afet, tayin, askerî haberler ve hava durumu haberlerine de yer vererek okura ülke hakkında da bilgiler ulaştırmaktadır. Anadolu Ajansının yurtdışından Sofya, Moskova, Londra, Washington, Cenevre; yurtiçi Ankara, Samsun, Gümüşhane gazetelerinden aldığı haberler ve özellikle *Ulus* ve *Cumhuriyet* gazetesi haberlerine yer verilirken zaman zaman radyo haberlerine de rastlanmaktadır. Gazetenin ilk sahifesinin birinci ve ikinci sütununda Ali Rıza Dursunkaya'nın yazıları bulunmaktadır. Yazılarına R. Dursunkaya diye imza atan Ali Rıza Dursunkaya zaman zaman aynı sütunda yer almasına rağmen bazı yazılarını da isimsiz olarak yayımlamıştır. Gazete de yazıları yayımlanan diğer isimler Orhan Dursunkaya, Ali Çoşkun Yanardağoğlu, Yılmaz Ürün, Yüksek Mimar Talat Özışık, İrfan Özgiray, Nejat Köknar, Avni Tüzün, Neş'et Rizvanoğlu,

Selahattin Yücesoy, ağabey rumuzu ve tarihçi rumuzu ile şehrin tarihi ve tarihi yerleri hakkında kısa bilgiler veren yazarlardır.

Günün anlam ve önemine göre yazılmış şiirlere gazetede çok sık yer verilmiştir. Bunlara Bolu depremi dolayısıyla Şerif Baykurt'un yazdığı *Kader* başlıklı şiiri örnek olarak gösterilebiliriz. Ayrıca en fazla Vahit Lütfü Salcı'nın olmak üzere Ömer Özkutlu, Fikret Nami, Hacı Bayram Büyükdere, Orhan Pirlar, Hüsnü Şenozan, Mustafa Ersoy gibi isimlerin şiirlerine de yer verilmiştir. Ancak harf inkılabının üzerinden on beş yıl geçmesine rağmen *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesinin incelenen sayılarında bir hayli imla ve yazım hatalarının yapıldığı fark edilmiştir. Örnek vermek gerekirse soru eklerinin bitişik yazılması (değilmi?), özel isim eklerinin ayrılmaması (Babaeskide, Kırklarelinin, Budapeşteye vs.), kelime yanlışlıklarında genellikle d ve t harflerinin yer değiştirmesi (yurddan, kutsal vs.), gazetenin 1320. sayısından 1392 sayısına kadar Yeşilay kelimesi (Yeşil ay) şeklinde yazılması verilebilir. Ayrıca kelimelerin bazı sayılarda doğru yazıldıkları bazı sayılarda ise hatalı yazımına devam edildiği gözlenmiştir (mes'ut, mesu't, san'at, meb'us, mes'elesi vs.).

2. BÖLÜM

2. Yardım Kuruluşları ve Sosyoekonomik Durum

Trakya'da Yeşilyurt gazetesinde İkinci Dünya Savaşı'nın başlaması "Harp Patladı" başlığı ile verilmiştir. Ali Rıza Dursunkaya'nın gazetede yazısına göre, savaşın başlamaması için yapılan barış teklifleri Papa, Amerika Cumhurbaşkanı ve demokrasi devletlerinin büyük devlet adamları tarafından kabul edilmemişti. Hitler 1 Eylül'de Polonya'ya saldırdı ve barış tekliflerine kulak asmadı. İngiltere ve Fransa'nın da savaşa girmesinin gün hatta saat meselesi olduğu dile getirilen yazıda İtalyanlarında olası bir durumda savaşa gireceğinden bahsedilmiştir. Türkler ile ilgili olarak Türklerin barıştan yana oldukları ancak herhangi bir tehlike durumunda yurdunu koruyacak ve zafer destanları yazacaktır deniliyordu. Ayrıca söz konusu yazıda harbin artık çıktığı, bundan geri dönüş olmadığı artık tek teminatın az sayıda zayıf vermek olduğu dile getirilmiştir. Savaş tüm dünya devletleri için genelleşecek mi sorusu ise akılları karıştırmaktadır. Gazetede savaş hakkında bizzat şu dizeler dile getirilmiştir:

"Harp Umumileşecek mi? Umumi sulh ve sükûn ölmüştür. Kadavrası yatıyor. Raporu yazılmıştır. Buna rağmen mucize kabilinden gözlerini açması umulur mu? Böyle bir harikuladeliğe inanmak artık abestir." denilerek artık bu savaştan geri dönüş olmadığı tüm dünyayı etkileyeceği dile getirilmiştir. Yine gazeteye göre Türk milleti bu dünya savaşından da başarılı çıkacaktır. Çünkü Türk milleti tarihin her safhasında başarılı olmuştur.

“Bu millet yeniden ordu yaparak bütün dünyaya karşı koymuş, istila altındaki topraklarını istirdat etmiş asker millettir. Bugünse bin bir emek mahsulü modern ve motorlu şanlı ordusu en son harbin galibi olan Mareşal Fevzi Çakmak’ın idaresindedir.”

İkinci Dünya Savaşı’nın başladığı günlerde Türk milleti kendine güvenmektedir. Özellikle gençliğin gücüne inanılmaktadır. Barışçı bir politikadan yana olan Türkiye, Türkiye ile dünya devletlerinin birbirine ihtiyacı olduğundan bahsetmektedir. Fakat Türkiye’ye olası bir saldırı durumunda Türk milleti bu durumun üstesinden gelmeye ordusuyla, genciyle, yaşlısıyla hazırdır. Ülkece hazır ve tedbirli olduğumuz da dile getirilmiştir.⁹

2.1. Sosyal Yardım Kuruluşları

Savaş yıllarında, ağırlaşan savaş koşullarının özellikle dar gelirli ve yoksul kesimler üzerinde meydana getirdiği olumsuz etkileri hafifletmek ve muhtaç durumda bulunanlara yardım elini uzatmak amacıyla sosyal yardım kuruluşlarının önemli girişimleri olmuştur. Bu dönemde, Halkevlerinin Sosyal Yardım Şubesi, Yardım Sevenler Cemiyeti, Kızılay, Çocuk Esirgeme Kurumu, Türk Maarif Cemiyeti, asker ailelerine yardım amacıyla kurulan yardım büroları; savaşın ağır koşullarının yoksul kesimler üzerinde meydana getirdiği ağır yükü hafifletmeye çalışmak suretiyle cephe gerisinde zor şartlar altında sosyal dayanışmanın en güzel örneğini vermişlerdir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında Çocuk Esirgeme Kurumu, Kızılay, Yeşilay ve Halkevleri gibi yardım kuruluşlarının Kırklareli’ndeki çalışmalarına hız verdiği gözlenmiştir.

2.2. Çocuk Esirgeme Kurumu

Yardıma muhtaç çocukların ilgilenildiği, barınma, yiyecek-içecek ve eğitimlerinin sağlandığı bugünkü adı ile Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Kırklareli’nde ilk kez 1908 yılında Himâye-i Etfâl Cem’iyyeti adı altında kurulmuştur. Mahalli nitelikli olarak kurulan bu cemiyet, Atatürk’ün emir ve talimatları ile 10 Haziran 1921 tarihinde ulusal düzeyde kurulmuştur¹⁰. 1937 yılından sonra da, kamu yararına çalışan kurum olarak bütün illerde örgütlenmiştir. Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı olarak faaliyet gösteren çocuk yuvaları, annesi ölmüş ve bakıma muhtaç çocukların hayatlarını kurtaracak yaşa gelinceye kadar yetiştirildiği ve himaye edildiği

⁹ *Yeşilyurt Gazetesi*, 4 Eylül 1939, S. 868.

¹⁰ Ali Rıza Dursunkaya, *Kırklareli Vilâyetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik*, II. Cilt (Basılmamış), 1948, Kırklareli, s. 137; Suvat Parin, Seda Bilan, “Devlet ve Çocuk İlişkisi Bağlamında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumları Üzerine Bir Analiz”, *Sosyoloji Dergisi*, Sayı. 3, Dizi 14, 2007, ss. 119-128.

yerler olmuştur. Savaş koşulları, Çocuk Esirgeme Kurumunun savaş yıllarındaki çalışmalarını da etkilemiş; bu dönemde, savaş koşullarının kimsesiz ve yardıma muhtaç çocuklar üzerinde meydana getirdiği sıkıntılar giderilmeye çalışılmıştır.

30 Ocak 1940 tarihinde Kırklareli Çocuk Esirgeme Kurumu'nun yıllık kongresi ilçelerden gelen üyelerin katılımıyla Halkevinde gerçekleştirilmiştir. Merkez heyetine seçilen kişiler şunlardır:

Kazım Konuralp (Başöğretmen), Cemal Ataç (Maarif Müdürü), Ali Rıza (Yeşilyurt gazetesi sahibi), Atıf Bey (Encümen Başkâtibi), Haşım Peksöz (Belediye Başkanı), Şükrü Bey (Ziraat Bankası Müdürü), Nüzhet Umay (Belediye Muhasebecisi), Şefik Bicioğlu (İskân Müdürü) ve diğer kişilerdir.¹¹

1939-1945 yılları arasında Kırklareli Çocuk Esirgeme Kurumu yetim çocuklarının yiyecek, giyecek ve eğitim ihtiyaçlarını karşılayarak hasta olanların tedavilerini üstlenmiştir.¹² Bu yardımlar sadece çocukları değil ihtiyacı olan hamile kadınları da kapsamış ve kuruma başvurmaları halinde ihtiyaçları karşılanarak ücretsiz tedavi edilecekleri duyurulmuştur.¹³ Askere gidenlerin çocuklarının bakımlarını da görev kabul ederek üstlenen kurum önemli bir hizmette bulunmuştur.¹⁴ Çocuk Esirgeme Kurumuna yapılan yardımların listesi ve miktarları zaman zaman gazete aracılığı ile örnek teşkil etmesi amacı ile halka duyurulmuştur. Kırklarelili manifaturacıların 100 çocuğu giydirdikleri haberi ilde sevinçle karşılanmıştır.¹⁵ 40-50 kadar çocuğun Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından giydirileceği, yoksul ailelere de bir miktar odun verileceği gazetede sık rastlanan haberler arasındadır.¹⁶ Pancar ziraatı ile uğraşan Karıncak, Eriklice, Kapaklı, Dokuzhöyük, Karahıdır, Koruköy, Lefeci, Üsküp, Elmacık, Koyunbaba, Kızılıkdere, Arizbaba, Erikler köyü ve merkez pancarcılarının Çocuk Esirgemenin

¹¹ *Yeşilyurt Gazetesi*, 1 Şubat 1940, S. 908.

¹² "Vilayetlerde Çocuk Esirgeme Kurumu 1940 Yardımları" *Yeşilyurt Gazetesi*, 13 Şubat 1941, S. 1015.

¹³ "Lüleburgaz'da Sosyal Yardımlaşma"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 11 Mayıs 1945, S. 1450.

¹⁴ "Çocuk Esirgeme Kurumumuzun Üzerine Aldığı En Büyük Bir Ödev"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 1 Birinci Kanun 1941, S. 1098.

¹⁵ "Gönül Açan Bir Hamiyet Levhası"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 16 Nisan 1942, S. 1136; "Öksüz Çocuklara Yardım"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 8 Birinci Teşrin 1942, S. 1186; "Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Yavrularımıza Yardımı"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 23 Nisan 1942, S. 1138; "Öksüzlerimiz Sevindirilecek"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 18 Haziran 1942, S. 1154.

¹⁶ "Yeniden Giydirilecek Çocuklar"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 10 İkinci Teşrin 1942, S. 1194.

aşevine 250 kilo şeker bağışlamaları örnek bir davranış olarak gazetede ki yerini almıştır.¹⁷

Eskiden durumu maddi açıdan iyi olanların fakir çocukları sünnet ettirme geleneğinin Kırklareli'nde de var olduğu Karahalil Köyü'nde Hasan Ağa isimli şahsın yüz kadar çocuğa sünnet şöleni düzenleyip İstanbul'dan hafız getirterek mevlit okuttuğu, yemekler verdiği *Bir Hamiyet ve Hayır Eseri* adlı haberde anlatılmıştır.¹⁸ Bu durum savaş yıllarında da devam etmiş ve zaman zaman 30-40 muhtaç çocuğun Çocuk Esirgeme Kurumu tarafından sünnet ettirileceği haberleri gazete aracılığı ile halka duyurulmuştur.¹⁹

Kuruma gelir sağlamak için 15 kuruş fazla vererek alacakları lüks telgraf kâğıtları ile Çocuk Esirgeme Kurumu'na bağışta bulunabilecekleri konusunda halk bilgilendirilmiştir.²⁰ Şeker Bayramında verilen fitre ve zekâtların bu sene çok iyi olduğu, Kurban Bayramında da bağışlanacak et ve derilerin, Türk Hava Kurumu, Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumuna gideceği ve bu yardımların çok önemli olduğu bilgisi verilmiştir.²¹ Kurum için gerekli eşyaların listesi (Diş macunu, odun, masa sandalye vb.) gazeteye verilerek yardımseverler haberdar edilmişlerdir.²²

Çocuk Esirgeme Kurumu'nun Ankara Genel Merkezi'nin başlattığı uygulama ile ortaokulu bitirmiş olan kız çocuklarının açılacak eğitimleri tamamlayarak hasta bakıcı, hemşire vb. meslekler edinecekleri haberi verilirken aynı zamanda duyuruya Kırklareli'nden hiç başvuru yapılmamış olması da kınanmaktadır.²³

Savaşın ilerleyen yıllarında özellikle de 1943 yılı Trakya'da Yeşilyurt gazetesinin Çocuk Esirgeme Kurumu'nun faaliyetlerine en çok yer ayırdığı yıl olmuştur. Vali Kazım Demirer'in başkanlığında yapılan toplantılarda yoksul ve muhtaç çocuklara sıcak yemek verilmesi hususunda varlık sahiplerinin gösterdiği alaka anlatılmıştır.²⁴ Çocuk Esirgeme Kurumu ve Kızılay birleşerek kış boyunca yardıma muhtaç çocuklara giyim eşyası, şeker ve para yardımının yanı sıra 300'ü okul talebesi olmak üzere 440

¹⁷ "Pancar Çiftçilerinin Çocuk Esirgemeye Yeni Bağışları"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 25 İkinci Teşrin 1944, S. 1318.

¹⁸ *Yeşilyurt Gazetesi*, 17 Birinci Teşrin 1944, S. 1394.

¹⁹ "Sünnet Edilecek Fakir Çocuklar"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 31 Ağustos 1942, S. 1175.

²⁰ "Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Merkezinden: Lüks Telgraf Kâğıtları" *Yeşilyurt Gazetesi*, 16 Mart 1942, S. 1127.

²¹ "Kurban Bayramı-Vatan Vazifesi"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 26 Birinci Kanun 1941, S. 1002, s.1; *Yeşilyurt Gazetesi*, 7 Eylül 1945, S. 1484.

²² "Çocuk Esirgeme Kurumu Eşya Listesi"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 7 Haziran 1943, S.1254.

²³ "Kızlarımızı Vazifeye Davet"; *Yeşilyurt Gazetesi*, S. 1465.

²⁴ *Yeşilyurt Gazetesi*, 4 Şubat 1943, S. 1219.

çocuğa sıcak yemek vermiştir.²⁵ Ayrıca Vilayet Merkez Heyeti'nin yardıma muhtaç çocuklar için aşhane açma kararını vermesi aşhane malzemesinin hazırlanmasına çalışılması da sevindirici bir haber olarak gazetede yerini almıştır.²⁶

Kırklareli Merkez Çocuk Esirgeme Kurumu haberlerinin yanı sıra Lüleburgaz, Babaeski, Vize, Demirköy, Kofçağız ve Üsküp'teki şube çalışmalarının geçtiği haberlerin özellikle 23 Nisan Çocuk Bayramının yaklaştığı mart ve nisan aylarında artması dikkat çekicidir. 23 Nisan 1944 tarihinde Kırklareli Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı olarak 50 yataklı bir Çocuk Yuvası'nın açılışının yapılacak olması bu yıl içinde gazetede konu ile ilgili haberlerin artmasına neden olmuştur. “Çocuk Esirgeme Kurumu'nun 20 Yıl Zarfında Yaptığı Yardımlar” başlığı altında ise; bugün yurdun her tarafına yayılmış olan Çocuk Esirgeme Kurumu'nun merkez ve şubeleri sayısının 750 olduğu, genel merkez, merkez ve şubelerde tam 292 adet muhtelif yardım müessesesinin olduğu, bugüne kadar kurum tarafından halk için 46 kitabın ve çok sayıda derginin basıldığı anlatılmaktadır.²⁷

23 Nisan günü kurumun yaptığı etkinliklere fakir ve muhtaç çocuklara yemek verilmesi ve bütün çocuklara parasız sinema gösterimi, gülbüz çocuk yarışmasının yapılması örnek gösterilebilir²⁸. Bu gibi özel günlerde Çocuk Esirgeme Kurumuna yardım sağlamak amacı ile piyango düzenlenmekte kurum rozetleri satılarak gelir sağlanmaya çalışılmaktadır.²⁹

19 Mayıs ve 24 Mayıs 1944 tarihli gazetelerde Çocuk Yuvasına alınacak olan çocukların şartları Kırklareli Çocuk Esirgeme Heyeti Başkanlığından yapılan duyuru ile verilmiştir. Buna göre Çocuk Yuvası iki bölümden oluşacak ve birinci kısım bir günlükten iki yaşına kadar olan bebekleri, ikinci kısım ise iki yaşından 7 yaşına kadar olan bebekler olacaktır.³⁰

29 Şubat 1944 günü Çocuk Esirgeme Vilayet Merkez Kongresinde yapılan başkan, sekreter ve veznedar seçim sonuçlarına göre gazetenin sahibi Ali Rıza Dursunkaya başkan, gazetenin başyazarlarından Yüksek Mimar Talat Özışık da başkan yardımcısı seçilmişlerdir.³¹ 23 Çocuk Bayramı dolayısıyla düzenlene Gülbüz Çocuk Müsabakası ve kuruma yardım afişleri

²⁵ “Çocuk Esirgememiz”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 1 Mart 1943, S. 1226.

²⁶ *Yeşilyurt Gazetesi*, 4 İkinci Teşrin 1943, S. 1296.

²⁷ *Yeşilyurt Gazetesi*, 8 İkinci Teşrin 1943, S. 1297.

²⁸ “24 Nisan Fakir Yavrulara Yemek”; “Çocuklara Sinema”; *Yeşilyurt Gazetesi* 25 Nisan 1944, sayı 1344.

²⁹ *Yeşilyurt Gazetesi*, 3 Mart 1944, S. 1329.

³⁰ *Yeşilyurt Gazetesi*, 19 Mayıs 1944, S.1351; *Yeşilyurt Gazetesi*, 24 Mayıs 1944, S. 1353

³¹ “Çocuk Esirgeme Vilayet İdare Heyeti”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 29 Şubat 1944, sayı 1328.

nisan ayında artmaktadır.³² Çocuk Esirgeme Kurumu da 30 Ağustos Zafer Bayramı vesilesiyle balo düzenleyerek milli bayramlara verilen değeri göstermektedir.³³

2.3. Kızılay

Dönemin sosyal yardım kuruluşları içerisinde Kızılay önemli bir yere sahiptir. Sadece savaş koşullarında değil yaşanan doğal afetlerde de kurum önemli görevler üstlenmiştir. Okulların yaz tatili devrelerinde, zayıf, yoksul, bakımsız ve hastalanma eğilimi olan çocukları, açık havada disiplinli bir bakımla iyi beslemek, spor yaptırmak suretiyle, kuvvetli ve sağlam bünyeli olarak okullarına göndermek üzere ülkenin bazı yerlerinde Kızılay Gençlik Kampları açmıştır. Yoksulluğun gittikçe artması nedeniyle, günde bir öğün bile sıcak yemek bulamayan insanlara yiyecek sağlamak için, her semtte Kızılay Aş ocakları açılmış; yoksul kesimlerin bu imkândan yararlanmasına çalışılmıştır. Aşevleri vasıtasıyla mülteci ve göçmenlere de yardımlar yapılmıştır. Kızılay'ın faaliyetlerine, hayırseverler, işverenler, tüccarlar da destek vermiş; yardımda bulunanların isimleri gazetelerde yayımlanmıştır. Hükümet tarafından da, İstanbul'da, muhtaçlara yiyecek yardımında bulunmak üzere açılması düşünülen aş ocakları için, Kızılay'a 200 ton buğday verilmesi kararlaştırılmıştır.³⁴

Kırklareli'nin 1922 yılında Yunan işgalinden kurtulmasından sonra Kızılay Cemiyeti'nin bir şubesinin kurulma gereği ortaya çıkmıştır. 1927 yılı Mart ayında çalışmalar tamamlanarak Kırklareli Kızılay şubesi açılmıştır.³⁵ Gazetede yer alan Kızılay ile ilgili haberler Kızılay Kongre ilan, seçilenlerin isimleri, Kızılay'ın topladığı yardımlar ve yardımı yapanların listelerini kapsamaktadır.

Gazetede yer verilen yazılarda Kızılay'ın ülkemizdeki önemine değinilerek sadece savaş zamanında değil her zaman toplumumuza faydalı olduğu anlatılmıştır. Erzincan depreminde Kızılay'ın nasıl seferber olduğu örneklerle gösterilerek kurumun maddi manevi bütün gücünü milletten aldığı belirtilmiş ve milletimizin bu kuruma üye olması gerektiği ifade edilmiştir.³⁶

Savaşa henüz girmemiş olduğumuz ancak bu girmeyeceğimiz anlamına gelmediği de belirtilerek olası bir durumda sağlık kuruluşlarımızın hazır olması gerektiği gibi Kızılay teşkilatının da hazır olması ve yardım etmesi

³² *Yeşilyurt Gazetesi*, 21 Nisan 1944, S. 1343.

³³ *Yeşilyurt Gazetesi*, 28 Temmuz 1944, S. 1371.

³⁴ *Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi*, Dosya No: 203108, Fon Kodu: 30.10.0.0.. Yer No: 179.235.31.

³⁵ Ali Rıza Dursunkaya, *a.g.e.*, s. 144.

³⁶ *Yeşilyurt Gazetesi*, 1 Ağustos 1940, S. 960.

gerektiğinin önemi vurgulanmıştır. Gazete Kırklareli halkına çağrı yaparak bu özel haftada Kızılay'a üye olmak gerektiğini belirtmiştir.³⁷ Kırklareli'nde Kızılay şubesinin genelde sınırda vazifeli kahraman erlere yönelik yardım çalışmaları yaptığını görmekteyiz. Bunun içinde bu soğuk günlerde Kırklareli halkının daha cömert davranması ve yardımcı olması için gazete aracılığı ile istekte bulunulmuştur.³⁸ Askerlere yardım toplamak için düzenlenen Mehmetçik gününe yapılacak olan aynı ve nakdi yardımların önemi vurgulanmıştır.³⁹ Sınırda, soğuk kış gününde görev yapmakta olan askerler için, kadın, erkek, esnaf, memur herkese çağrı yapılarak hediyeler vermeleri istenmiştir.⁴⁰ Kızılay'a yapılan yardım haberleri sadece Kırklareli merkez ile sınırlı kalmamıştır ilçe haberleri de zaman zaman gazetede ki yerini almıştır. Kofçaz nahiyesinin yardımsever halkının Kızılay kurumuna zahire bağışında bulunduğu, bu bağış miktarının beş ton kadar olduğu ve en fakir fakat en yüksek sevgiyi taşıyan bu nahiye halkına teşekkür edildiği anlatılmaktadır.⁴¹

Ali Rıza Dursunkaya'nın kaleme aldığı "Kızılay'ın Yardımları ve Vazifelerimiz" başlıklı yazıda; harp içinde olunmasına rağmen 20 yıl içinde Kızılay'ın yardımına ihtiyaç duyulan pek çok hadisenin olduğu, her hadise anında halkın imdadına hızır gibi yetiştiği, yer sarsıntısına uğrayan, evleri yanan, sel ve heyelan felaketlerine uğrayanların, sıtma, verem gibi salgın hastalıklara yakalanan kişilere kadar yardım ağını genişleten Kızılay'ın 20 yıl içinde 20 milyon liraya yakın yardım yapmış olduğu, Kızılay'ın bu faaliyetlerini daha çok genişletmesinin Türk milletinin vefakârlığının artmasıyla olacağı, köylü, şehirli bütün halkın bu cemiyet etrafında toplanması gerektiği ve Kızılay şubelerinin gayretlerine idare ve kültür adamları, parti ve Halkevi'nin gayret ve faaliyetlerinin de eklenmesi gerektiği ifade edilmektedir.⁴²

Kızılay'a yardım toplamak amacı ile yağlı ve serbest güreş müsabakaları düzenlenmiş ve halkın katılımını sağlamak için gazete aracılığı ile müsabakalar hakkında bilgi verilerek hangi gün kimlerin yarışacağı duyurulmuştur.⁴³ Kızılay yararına Pazar günü düzenlenen büyük pehlivan

³⁷ *Yeşilyurt Gazetesi*, 5 Ağustos 1940, S. 961.

³⁸ "Kızılay Şubemizden Bir Rica"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 19 Birinci Kanun 1941, S. 1000.

³⁹ "Bir Mehmetçik Günü İstiyoruz"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 30 İkinci Kanun 1941, S. 1011.

⁴⁰ "Mehmetçigi Unutma"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 30 Birinci Kanun 1941, S. 1003.

⁴¹ *Yeşilyurt Gazetesi*, 11 Birinci Teşrin 1943, S. 1289.

⁴² *Yeşilyurt Gazetesi*, 4 Birinci Teşrin 1943, S. 1287.

⁴³ "Kırklareli'mizde Kızılay Menfaatine Tertip Edilen Yağlı ve Serbest Güreş Müsabakaları"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 19 Birinci Teşrin 1942, S. 1188.

güreşlerine halkın ilgisinin çok olduğu 2.000'i aşan seyirciler arasında mebus Şevket Ödül, Vali Kazım Demirer'in de bulunduğu güreş müsabakalarının heyecanla takip edildiği bildirilmiştir.⁴⁴ Kızılay'a yapılan yardımların listesi ve toplanan bu paralarla yapılması planlanan işlerde gazete aracılığı ile halka duyurulmuştur.⁴⁵

Sınırlarımızda ülkesini bekleyen askerlerin ailelerinin ihtiyaçlarını karşılamak da Kızılay'ın görevleri arasında yer almıştır.⁴⁶ Bu kişilerin sadece yiyecek, giyecek değil soğuk geçen kış mevsiminde özellikle artan odun ihtiyacı da Kızılay tarafından karşılanmıştır.⁴⁷ Milli Savunma Bakanlığı'nın yardımlarından dolayı Kırklareli halkına gönderdiği teşekkür mektubu gazetede yayımlanmıştır.⁴⁸

İstanbul'da Kızılay önderliğinde muhtaçlara haftanın belirli günlerinde sıcak yemek yardımı yapıldığı, Kırklareli'nde de Halkevi önderliğinde yardımseverlerin desteği ile bilhassa çocuklara haftanın belirli günlerinde sıcak yemek verilmesinin çok güzel olacağı teklifi gazetede yerini almıştır.⁴⁹ Bu teklife cevap gecikmemiş ve Çocuk Esirgeme Kurumu'nun vermiş olduğu sıcak yemek yardımına Kızılay'ın da yardımda bulunacağı bildirilerek⁵⁰ Kızılay'ın 750 kişiye sıcak yemek verdiği belirtilmiştir.⁵¹

Yeşilyurt gazetesinde Kızılay ile ilgili pek çok duyuru da yapılmıştır. 28 Ekim 1944-4 Kasım 1944 tarihleri arasında kutlanacak olan Kızılay haftası⁵² yaklaşırken daha çok kişinin üye olması ve yardım yapması istenmiştir.⁵³ Kırklareli merkez Kızılay Şubesinin kongre gün, saat ve yeri bildirilerek tüm üyelerin katılımı sağlanmaya çalışılmıştır.⁵⁴

Erzincan felaketinden sonra Kırklareli Halkı tarafından Kırklareli Kızılay Kurumu'na 30 Ocak 1940 tarihine kadar 3.324 lira 93 kuruş bağış toplanarak milli yardım komitesine teslim etmiştir. Bağışta bulunanların listesi de

⁴⁴ *Yeşilyurt Gazetesi*, 20 Eylül 1943, S. 1283.

⁴⁵ "Şehrimiz Kızılay'ının Bu Sene Yapmak İsteddiği Hizmetler"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 22 Eylül 1941, S. 1078.

⁴⁶ "Kanun Asker Ailelerinden Muhtaç Olanlara Yardım"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 20 Birinci Teşrin 1941, S. 1086.

⁴⁷ "Asker Aileleri Odun İhtiyacı Karşısında"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 30 Birinci Kanun 1941, S. 1003.

⁴⁸ "Kahraman Orduya Kışlık Hediye"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 10 Mart 1941, S. 1022.

⁴⁹ "Biz Yapamaz mıyız?"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 5 İkinci Teşrin 1942, S. 1193.

⁵⁰ "Kızılay'ın Yardımı"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 10 İkinci Teşrin 1942, S. 1194.

⁵¹ "Yoksul Aile ve Yavrulara Sıcak Yemek"; *Yeşilyurt Gazetesi* 15 Şubat 1943, S. 1222.

⁵² *Yeşilyurt Gazetesi*, 24 Birinci Teşrin 1944, S. 1396; 29 Birinci Teşrin 1944, S. 1397.

⁵³ "Kızılay Haftası"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 1 İkinci Teşrin 1943, S. 1295.

⁵⁴ *Yeşilyurt Gazetesi*, 11 Mart 1943, S. 1229.

Trakyada Yeşilyurt gazetesinde verilmiştir. Sinemacılar, Polos Okulundan, Tekkeşeyhler köyünden, Ziya Gökalp Okulundan, Üsküp Nahiye Müdürü ve memurlarından, Kavaklı Okulundan, Karahıdır Köyü Okulundan, Kavakdere Köyünden, İnce Nahiyesinden, Dereköy nahiye müdür ve memurlarından toplanan yardımlar örnek olarak gösterilebilir.⁵⁵ Aynı zamanda 52. top. A. Komutanlığından, Ahmetçe Köyünden, 46. Tümen zabitanından, Üsküp Okulundan, Paşayeri Köyünden, nüfus dairesi memurlarından, Kaynarca Köy Okulu gibi birçok yerden de bağışlar yapılmıştır.⁵⁶

1944 yılında Kırklareli Kızılay Şubesi sadece Kırklareli'ndeki ihtiyaç sahiplerine değil aynı zamanda Bolu'da yaşanan deprem felaketi sonrasında felaketzedelere de yardımlarını esirgememiştir. Deprem hakkında her gün bilgiler verilirken halkın topladığı yardımlar, kişi isimleri ve verdikleri miktarlardan oluşan listeler halka duyurulmuştur.⁵⁷ 1944 Bolu depreminde zarar gören felaketzedelere Kırklareli'nden 15.653 lira 43 kuruş ve 30.265 kilo muhtelif hububat toplanmıştır.⁵⁸ Gerede'de meydana gelen depremin Düzce, Safranbolu gibi Kırklareli'nde de hissedildiğine yer vermiştir.⁵⁹ Depremlerin arkasından artçı sarsıntıların devam ettiği ve 35 artçı sarsıntının hissedildiği hakkında bilgi verilirken depremde mağdur olan halkın kışın zor şartlarına yardımsever halk ve yardım kuruluşlarının desteğiyle dayanmaya çalıştıkları anlatılmıştır.⁶⁰ Bolu haber ajansından alınan habere göre Bolu'da depremde hayatını kaybedenlerin sayısı 1.458 kişidir. Ankara'dan deprem bölgesine yardım olarak 8 polis memuru, 200 çadır, 15 hastane çadırı ile ekmek gönderilmiştir.⁶¹

2.4. Halkevleri

1921'de kurulan Türk Ocakları'nın devamı niteliğindeki Halkevleri, sosyal, kültürel, siyasal, eğitimsel ve ekonomik alanlarda çalışmalar yapmışlardır. Geniş manasıyla bir halk eğitimi kuruluşu olan Halkevleri, inkılapları yaymak, halkı toplumsal ve kültürel açıdan geliştirmek ve milli bilincin oluşmasını sağlamak amacıyla 10-18 Mayıs 1931'de toplanan Cumhuriyet Halk Partisi'nin üçüncü büyük kongresinde alınan karar

⁵⁵ *Yeşilyurt Gazetesi*, 1 Şubat 1940, S. 908.

⁵⁶ *Yeşilyurt Gazetesi*, 5 Şubat 1940, S. 909.

⁵⁷ "Felaketzedelere Yardım"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 11 Kânûn-ı sâni 1944, sayı 1314; "Kardaş" *Yeşilyurt Gazetesi*, 25 Kânûn-ı sâni 1944, sayı 1318.

⁵⁸ "Zelzele Felaketzedelerine Vilayetimizin Yardımı"; *Yeşilyurt Gazetesi* 15 Şubat 1944, sayı 1324.

⁵⁹ "Zelzele ve Yer Debrenmesi"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 1 Şubat 1944, sayı 1320; 6 Teşrin-i evvel Ekim 1944, sayı 1391.

⁶⁰ "Daha Otuz Beş Zelzele Olmuştur"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 4 Şubat 1944, sayı 1321.

⁶¹ "Bolu'da Deprem Hala Devam Ediyor"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 8 Şubat 1944, sayı 1322.

doğrultusunda 19 Şubat 1932'de kurulmuştur.⁶² 1932'de 14 ildeki şubeleri ile faaliyet gösteren halkevlerinin sayısı 1933 yılında 48'e ulaşmıştır. 1939'da köy ve kasabalarda da halkevleri etkinliklerinin yaşatılması amacıyla "Halk Odaları" açılmıştır. 1940 yılında ise halkevleri sayısı 379'a ulaşmıştır.⁶³

1939-1945 döneminde en önemli gelişme, halkevlerinin ülke çapında teşkilatlanması alanında yaşanmış; büyük kentlerde açılan halkevleri yanında, 1940 yılından itibaren, küçük kent ve kasabalarda halkodaları faaliyete geçirilmiştir. İkinci Dünya Savaşı yıllarında, halkevi etkinliklerine bakıldığında; savaş dolayısıyla kültür faaliyetlerinin çok fazla aksamadığını, aynı hızda devam ettirildiğini söylemek mümkündür. Konferanslar, konserler; sinema ve tiyatro etkinlikleri; bayram kutlamaları, balolar, çaylı danslar düzenlemek; sergiler ve kurslar açmak; evlilik törenleri yapmak; köy gezileri ve spor gezileri düzenlemek, bu dönemde de devam eden etkinlikler arasında yer almıştır. İkinci Dünya Savaşı koşullarında halkevi faaliyetleri devam etmekle birlikte; bu faaliyetler, zaman zaman savaş koşullarının etkisini taşımıştır. Öyle ki, savaşla ilgili konularda konferanslar verilmeye başlanmış; savaş koşullarında ağırlaşan ekonomik sıkıntıların giderilmesi için, yoksul ve dar gelirliler için sosyal yardım faaliyetleri hızlandırılmıştır. Bu dönemde halkevlerinde verilen konferanslar, idari, hukuki, sosyal meseleleri konu alırken içinde bulunulan koşullar göz önüne alınarak savaşın seyri ile ülkemizin durumu da konuşulmaya başlanmıştır. Verilecek konferansların nitelik itibarıyla savaş koşullarına uygun olması, dönemin siyasi çevrelerce de gerekli görülmektedir. Yapılacak sosyal yardımlar için, halkevi çatısı altında düzenlenen etkinliklerle yeni gelir kaynakları yaratılmaya çalışılmışsa da; dönemin savaş yılları olması itibarıyla, maddi yetersizlikler önemli bir sorun teşkil etmiştir.

Savaş yıllarında Kırklareli Halkevi çalışanları ellerinden geleni yapmaya çalışmışlardır. Trakya'da Yeşilyurt gazetesinden öğrendiğimize göre 1940 yılında her gün öğleden sonra halkevi doktorları tarafından ücretsiz hasta muayeneleri yapılmıştır. Kırklareli Hastanesi doktorlarından Doktor Can, Arif İsmet, Dâhiliye uzmanı Kamil, Operatör Zeki, Kadın Hastalıkları

⁶² Hediye Titiz, *Cumhuriyet Döneminde Halkevlerinin Eğitim ve Tarih Çalışmaları 1932-1951 (Akdeniz Bölgesi Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi Çukurova Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana, 2012, s. 14-17.

⁶³ Atıla Zorlu, *Türkiye'de Halkevleri ve Konya Örneği*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya, 2004.

Uzmanı Şerif, Cildiye Uzmanı Eşref beyler ücretsiz olarak hastaları muayene ve tedavi etmeyi memnuniyetle kabul etmişlerdir.⁶⁴

Bir diğer husus da halkevlerinin aile toplantıları düzenlemesi ile ilgilidir. 6 Ocak 1940 cumartesi akşamından itibaren aile toplantıları yapılmaya başlanırken Pazar günleri de toplumsal konular ve ilim üzerine toplantılar yapılmıştır.

Kırklareli Halkevi Kocahıdır İlkokulunda bayanlara gündüz baylara gece olmak üzere okuma yazma kursları, daktilo, yabancı dil, resim ve müzik kursları ile bayanlara biçki, dikiş, nakış gibi kurslar açarak meslek de kazandırmıştır.⁶⁵ Halkevi Başkanı B.Feridun Cicioğlu gazeteye verdiği röportajında halkevinin amacından, faaliyetlerinden bahsederek halka faydalı olmak için açılan dersanelere ve kurslara katılımın olması gerektiğini vurgulamış ve kişilere bu hususta kolaylık sağlanacağını belirtmiştir.⁶⁶ Şube, Balkan köylerinde halk dersaneleri kurslar şubesi ile işbirliği yaparak bu köylerimizde 31 Millet Dershanesi açmış ve 663 köylü Millet Dershanelerinden yararlandırılmıştır. Öğretmenler gündüz çocuklara gece ise onların anne ve babalarına eğitim vermektedirler. Kocahıdır İlkokulunda 88, cezaevinde 72 ve jandarma da 72 öğrenci kayıt yaptırmıştır. Bu dersaneler için Halkevi bütçesinden 160 lira para harcanmıştır. Aynı zamanda Fransızca, daktilo, resim müzik, biçki gibi kurslara da kadın ve erkek 35 öğrenci kaydolmuştur.⁶⁷ 1940 yılında bu kurslara olan talebin artmasına bağlı olarak birtakım gelişmeler kaydedilmiştir.⁶⁸

1939-1940 senelerinden evvel var olan mevcut halkevleri, ailevi toplantılar yapan eğlenceler düzenleyen bir kurum iken 1939-40 yılları sonrasında faaliyetlerini arttırmıştır. Sekiz şubesini faaliyete geçirdi. 10 Mart'ta gerçekleştirdiği genel toplantısına bu vatana için hizmet edecek halktan ve esnaftan pek çok kişi katıldı. Halkevleri hararetle seçimlerle komitelerini kurdu. 10 Mart'taki toplantıda Halkevi idare heyetinin muhasebesi ve yaptığı işler konuşuldu. Gazete tarafından Halkevi idare heyetinin faaliyetleri tebrik edilerek devamı dilenmekte ve daha iyi işler başaracağına ümit edildiği yazılmaktadır.⁶⁹

Biçki ve dikiş kurslarının yurt genelinde çok güzel işler başardığı ve Trakya'nın her tarafına yayılan bu kurumların ikisinin Kırklareli'nde iki

⁶⁴ *Yeşilyurt Gazetesi*, 26 Şubat 1940, S. 915.

⁶⁵ *Yeşilyurt Gazetesi*, 4 İkinci Kanun 1940, S. 901.

⁶⁶ *Yeşilyurt Gazetesi*, 8 İkinci Teşrin 1940, S. 902.

⁶⁷ *Yeşilyurt Gazetesi*, 29 İkinci Teşrin 1940, S. 907.

⁶⁸ *Yeşilyurt Gazetesi*, 26 Şubat 1940, S. 915.

⁶⁹ *Yeşilyurt Gazetesi*, 11 Mart 1940, S. 919.

hanımefendinin başkanlığında idare edildiği ve başarılı çalışmalar yaptığı ifade edilmiştir. Dört ay süren bu biçki dikiş kurslarında kızlarımızın çok güzel eserler meydana getirmesine vesile olmuştur. Yardımcı hasta bakıcı hemşire kursu 6 Haziran 1940 Salı günü saat 14.00'da halkevinde başlayacağı Perşembe, Cumartesi, Salı günleri bir saat olmak üzere saat 14.00-15.00 arası kurs verileceği duyurulmuştur. Haftada iki gün teorik bir günde Kırklareli Hastanesinde uygulamalı olarak ders verilecek olan kursun iki buçuk ay devam edeceği, her kursta 50 kişi bulunacağı ifade edilmiş ve kursa katılacak kişilerin lise, ortaokul, ilkokul gibi okullardan mezun olması ve okuryazar oranının yüksek olması istenmiştir.⁷⁰

Belediye bu işi bilenlerin yapmasını istediği için Kırklareli Halkevinde inşaat ustası kursu açılmıştır. Bu kursa inşaat ustalığı yapanların 5 gün devam edecekleri ve sonunda bir belge alacakları belirtilmiştir.⁷¹

“Halkevimizin Faydalı Çalışmaları” başlıklı yazıda, halkevinin soğuk kış günlerinde yüzlerce aileye sıcak yemek yardımı ve çeşitli diğer yardımlar yaptığı yazmaktadır. Halkevinin sosyal yardım faaliyetleri kapsamında şehirde ve köyde yoksul halkı muayene ve tedavi ettirdiği, merkezde tedavi edilen kişi sayısının 443 olduğu, 698 lira da para olarak yardımda bulunduğu yazmaktadır. Ayrıca pek çok kişiye ev ve el işleri; 2.500 vatandaşa okuma yazma öğretildiği, 250 kişiye dikiş, biçki, resim dersleri verildiği belirtilmiştir.⁷²

2.5. Ekonomik Durum

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı'na girmeyerek savaşın tahribatından kendini korumuştur. Ancak alınan önlemlere rağmen Türkiye Cumhuriyeti, savaşa dâhil olmasa da 1940-1945 yılları arasında savaş ekonomisi şartları içinde yaşamıştır. Askeri harcamaların büyük ölçüde artması, seferberlik ilân edilmeden ordunun seferber edilmesi ve alınan ekonomik önlemler ülke ekonomisini derinden sarsmıştır. Şevket Süreyya Aydemir, Türkiye'nin savaş yıllarındaki durumunu şöyle özetlemiştir:

“Ülke tam bir cihazlanma yetersizliği içindeydi. Hele ziraî alanda düpedüz ilkel, verimsiz ve teşkilatsız bir durum içindeydik. O kadar ki, hatta harbe girmemişken bile kıtlık, açlık çekiyorduk. Yollar, ulaştırma, araç ve vasıtaları da yetersizdi. Milli stoklar yoktu ve bu stoklar olsa bile, zaten depolama tesislerine malik değildik. Eğer İnönü'nün Başvekillik devrinde ve

⁷⁰ *Yeşilyurt Gazetesi*, 4 Haziran 1940, S. 943.

⁷¹ *Yeşilyurt Gazetesi*, 4 Temmuz 1940, S. 940.

⁷² “Halk Dershaneleri ve Kurslar Şubesi”; “Halkevimizin 10 Yıllık Faaliyetine Bir Bakış”; *Yeşilyurt Gazetesi* 1942, S. 1122.

*çeşitli direnişlere rağmen yürüttüğü demiryolu siyaseti de olmasaydı, büyük tüketim merkezleri ülkenin uzak uçları ile büsbütün bağımsız kalırdı. Bu şartlar içinde Cumhuriyet Devletçiliğinin ülkeye hediyesi olan birkaç şeker, tekstil fabrikası ile benzeri tesislerden de mahrum kalsaydık, tam bir 'Harb-i Umûmi Sefaleti' içine kadar girerdik."*⁷³

Devlet daha güçlü bir ordu için asker sayısını artırma yoluna gitmiştir. Bu da savunma harcamalarının yükselmesine neden olmuştur. Çalışma çağındaki insan gücü silâhına alınca üretimde azalmalar yaşanmıştır. Dolayısıyla üretim gelirleri azalırken, devlet harcamaları artmış bu da ülke ekonomisindeki dengelerin bozulmasına sebep olmuştur. Ayrıca üretimi düşen Türkiye, bütçe açığı vermeye başlamış ve parasının değerini koruyamayarak savaş finansmanının bir kısmını enflasyon ile sağlamıştır.⁷⁴ Tarımsal üretimin düştüğü, tüketici sayısının arttığı ve sanayi mallarının ithâl edilemediği bir ortamda arz-talep dengesi ortadan kalkmış ve devlet bu dengeyi yeniden kurabilmek için düğmeye basmıştır. 18 Ocak 1940 tarihinde kabul edilen ve 26 Ocak 1940'ta yürürlüğe giren Milli Korunma Kanunu çıkarılarak, ürünlerin dağıtımında devlet müdahalesi arttırılmıştır. Bu kanun ile devlet, üretim darlığına karşı tedbir olarak temel besin kaynağı olan hububatı bile kendisi depolayarak, üretimin devam ettirilmesini amaçlamıştır.

Öte yandan çalışma çağındaki insan gücünün silâhına alınması üretimin azalmasına bu da ülkedeki buğday üretiminin de düşmesine neden olmuştur. Bu nedenle devlet, un tüketimini kontrol altına alabilmek için 13 Ocak 1942 tarihinde "Ekmek Karnesi" uygulamasına başlamıştır. Devlet, ekmek alamayacak durumda olan dar gelirli için 14 Ocak 1943'de bir kararname çıkarmış ve dar gelirli için ekmek ve ekmeklik ihtiyaçları hükümet tarafından karşılanmıştır.⁷⁵

Milli Korunma Kanunu ile alınan önlemler devleti sadece iki yıl ayakta tutabilmiştir. Ekonomide yeni tedbir hazırlığı içinde olan Başbakan Refik Saydam'ın 7 Temmuz 1942'de ölmesi üzerine Başbakan olan Şükrü Saraçoğlu, toplumsal adaleti sağlamak, gelir ve gider arasındaki farkı en aza indirmek ve çok para kazanmış olanlardan vergi almak amacıyla TBMM'ne

⁷³ Hasan Çetin, *II. Dünya Savaşı Sürecinde Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Durumu (1939-1945)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa, 2007, s. 70-72.

⁷⁴ Mehmet Karaca, *II. Dünya Savaşı Konjonktüründe Türkiye Ekonomisi (1940-1945)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır, 2005.

⁷⁵ Sabit Dokuyan, "II. Dünya Savaşı Sırasında Yaşanan Geçim Sıkıntısı ve Ekmek Karnesi Uygulaması", *Turkish Studies*, 2013, Cilt. 8, Sayı. 5, 2013, s. 193-210.

“Varlık Vergisi” kanun tasarısını sunmuş ve kanun 12 Kasım 1942’de yürürlüğe girmiştir.

Başbakan Refik Saydam valilere ve genel müfettişliklere bir tebligatta bulunmuştur. İkinci Dünya Savaşı’nın başlaması ile beraber dünyada mühim bir gelişme ortaya çıkınca, 1939 yılında Başbakan Türk çiftçisini fazla ekin ekmeye sevk etmeye çalıştığını ifade etmiştir. Bütün idari kesimlerinde, üretimin artırılması hususu üzerinde durması gerektiğini ifade etmiştir. Aynen Refik Saydam’ın istediği gibi de olmuştur. 1939-1940 yıllarında ekilen ürün daha fazla olmuş ve gerek çiftçi gerek idari kısımlar gereken ilgi ve alakayı göstermişlerdir. Refik Saydam’ın ifadelerine göre söz konusu senelerde bizim ülkemizde zirai üretim artmışken, Avrupa’da ise ziraat üretimi iyi geçmemiştir. Özellikle savaş yıllarında gerek memleketin ekonomik tutumları gerek çiftçinin kendi menfaati bakımından toprak mahsulleri ofisine verilen önem artmıştır.

Trakyada Yeşilyurt gazetesinde ekonomi ile ilgili olarak yer alan ilk habere göre 1939 senesinde toprak ofisi tarafından buğdayların alınmadığı ve Babaeski’de zahire deposu olmadığı için halkının Kırklareli ve Lüleburgaz’a nazaran buğdayını yok pahasına sattığını öğrenmekteyiz. Yapılacak depo ile beraber buğday fiyatlarının yükseleceği belirtilerek Babaeski halkına belediyenin yardımı ile 1940 senesinde bir zahire deposu yapacağı haberi verilmiştir.⁷⁶

Gazetede en çok üzerinde durulan konu ise Milli Ekonomi ve tasarruf bilincinin halkta uyandırılmasıdır. Bu dönemde özellikle “Milli İktisat ve Tasarruf Haftası” belirlenerek bu haftanın kutlamaları ile halkın dikkati bu konuya çekilmeye çalışılmıştır.⁷⁷ Hafta içinde yurdun her yanında verilen konferanslar ve toplantılarla milli ekonomi ve yerli mallarının kullanımının önemi vurgulanmış halkın bilinçlendirilmesine çalışılmıştır.⁷⁸ Verilen konferanslarda halka Cumhuriyetten önce yiyecek, giyecek maddelerinden maden ürünlerine kadar her şeyi dışarıdan almak zorunda olduğumuz; ancak artık milli fabrikalarımızla her şeyi üretebildiğimiz anlatılarak Türk halkının yapması gerekenler ile dünyada yaşananlar hakkında bilgi verilmektedir.⁷⁹

Gazetede önemle işlenen bir diğer konuda ekmek meselesidir. Ekmeğe gelen zamlar karşısında nasıl tedbirler alınması gerektiği yine gazete aracılığı ile halka duyurulmuştur.⁸⁰ 17 kuruş olan ekmek fiyatları ile ilgili

⁷⁶ *Yeşilyurt Gazetesi*, 1 İkinci Kanun 1940, S. 900.

⁷⁷ *Yeşilyurt Gazetesi*, 12 Birinci Kanun 1941, S. 998.

⁷⁸ “Milli Tasarruf Haftası”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 16 Birinci Kanun 1941, S. 999.

⁷⁹ “On üçüncü Tasarruf Haftası”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 14 Birinci Kanun 1942, S. 1204.

⁸⁰ “Ekmek 17 Kuruşa”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 16 Birinci Kanun 1941, S. 999.

olarak çıkan haberlerde belediyeden en azından içindeki malzemelerle oynanarak ikinci bir ekmeğin çıkarılmasının istenmesi üzerine, bunun kabul edildiği ve bu ekmeğin 12 kuruşa satışa çıkarıldığı, aradaki 5 kuruşluk farkın halk için çok önemli olduğu anlatılmıştır.⁸¹ Daha sonra yapılan çalışmalar sonucunda da birinci kalite ekmeğin 16 kuruşa, mısır, çavdar karışımından oluşturulan ikinci kalite ekmeğin fiyatının da 11 kuruşa indirildiği duyurulmuştur.⁸² Ayrıca buğday koruma kanununun kaldırılmasıyla birlikte ekmeğin fiyatlarının daha da düşeceği sevindirici bir haber olarak gazetede verilmiştir.⁸³ Ankara'dan ekmeğin karnelerinin geldiği yine gazete aracılığı ile halka bildirilmektedir.⁸⁴ Ekmeğin karnelerinin dağıtılmasının ardından da mühim miktarda gaz geldiği, kahve dağıtılacağı, tohumluk patates, kükürt, göztaş temin edileceği haberi duyurulmuştur.⁸⁵ Fakir ve muhtaç olduğu tespit edilen dar gelirli vatandaşlara tıpkı sabit gelirliler gibi ucuz ekmeğin verilmesinin İcra Vekilleri Heyeti tarafından bildirildiği ve Anadolu Ajansından alınan bilgiye göre tespit edilen dar gelirlilerin sayısının 500 bin kadar olduğu bildirilmiştir. Kırklareli'nde de vali Kazım Demirel tarafından fakir olarak belirlenen kişilere ekmeğin fiyatının yarı yarıya düşürülerek verileceği bildirilmiştir.⁸⁶ Ekmeğin fiyatı 17,5 kuruştur.⁸⁷ Buğday sıkıntısına karşı da ekmeğe patates karıştırılarak şimdilik bir çözüm bulunmuştur.⁸⁸ Ekmeğin istihkakının arttırılması hakkındaki tetkiklerin ilerlemekte ve bu istihkakın 400 grama çıkarılacağını (Cumhuriyet) gazetesi yazmaktadır.⁸⁹

4 Şubat 1944 tarihinde ekmeğin gramajının arttırılması haberi Eylül ayında Ticaret Bakanlığında bildirilen haberle desteklenmektedir. 1 Ekimden itibaren ekmeğin gramajının 300 gramdan 375 grama ve ağır işçiler için 600 gramdan 750 grama çıkarılacağı⁹⁰ haberi ile ekmeğin usulsüzlük yapan fırıncıların belediye tarafından cezalandırılacağı duyurulmuştur.⁹¹

⁸¹ “İkinci Ekmeğin Meselesi”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 19 Birinci Kanun 1941, S. 1000.

⁸² “İkinci Ekmeğin ve Belediyemiz”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 30 Birinci Kanun 1941, S. 1003.

⁸³ “Yeni Ekmeğin Fiyatları ve Koruma Vergisi”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 5 İkinci Kanun 1942, S. 1107.

⁸⁴ “Ekmeğin Karneleri Geldi”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 12 İkinci Kanun 1942, S. 1109; “Ekmeğin Karnesi Tevziyatıdır”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 16 Haziran 1944, sayı 1359.

⁸⁵ *Yeşilyurt Gazetesi*, 15 İkinci Kanun 1942, S. 1110.

⁸⁶ *Yeşilyurt Gazetesi*, 14 İkinci Kanun 1943, S. 1213.

⁸⁷ “Fakir Olan 500 Bin Vatandaşa Ucuz Ekmeğin Verilecek”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 12 Ağustos 1943, S. 1273.

⁸⁸ “Ekmeğin İş ve Alınan Tedbirler”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 8 Birinci Teşrin 1942, S. 1186.

⁸⁹ “Ekmeğin İstihkakının Arttırılması”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 4 Şubat 1944, sayı 1321.

⁹⁰ “Ekmeğin İstihkakı Arttırılacak”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 29 Eylül 1944, sayı 1389.

⁹¹ “Cezalandırılan Fırıncılar”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 8 Eylül 1944, sayı 1383.

Ticaret Bakanlığınca yapılan bir açıklamada memurlara ve ailelerine ekmeklik hububat verileceği, memur ve bakmakla yükümlü olduğu aile fertlerinden büyüklere 300, küçüklere (7 yaşından küçükler) 150 gr yardım yapılacağı bildirilmektedir.⁹² Ayrıca yiyecek ve giyecek eşyalarına çok zam geldiği, memurların maaşlarının bu durumda yetmemesinden dolayı valilikçe toprak ofisinden bulgur vs. yardımı yapılacağı da duyurulmaktadır.

Cumhuriyet gazetesinden alınan bir habere göre sabit gelirlilerin yanı sıra dar gelirli vatandaşların da ekmek ve diğer iâşe ihtiyaçlarını karşılamaları için devlet tarafından ana karnelerin hazırlandığı ve bu karnelerin fotoğraflı olacağı açıklanmıştır.⁹³ Sabit gelirli kişilere yapılacak dağıtımın kimleri kapsayacağı da belirtilmiştir. Buna göre:

1. Değişmez gelirlilerin, beslemeye mecbur oldukları kimseler arasına, muhtaç babalar, üvey anne ve evlâtlar, öz ve üvey kardeşler girerler ve umumi dağıtımlardan istifade ederler.

2. Aile reislerinden ayrı yerde oturan subay ailelerinin istihkaklarını kolaylıkla alabilmeleri için bu gibi aileler ikamet ettikleri kazanın askerlik şubesine müracaatla kayıtlarını yaptıracaklar ve badema istihkaklarını şubeler vasıtası ile temin edeceklerdir.

3. Kocaları aleyhine boşanma davası açan kadınlar, ayrı yaşamak hakkına haiz olsalar bile mahkeme kararı katiyet kesp etmedikçe, kocalarının beslemek mecburiyetinde buldukları kimseler meyanındadırlar. Daireler buna göre bu gibiler hakkında muamele yapacaklardır.

4. İşbu tebliğ aynı zamanda resmî daire ve müesseseler için tamim mahiyetindedir. Denilmektedir.⁹⁴

Piyasaya gelen 10 ton kadar mısırın belediye tarafından serbest satışına izin verilerek halktan ihtiyacı olanların yiyecek mısırlarını kolayca temin edebileceği haberinin devamında bir haftadan beri Kırklareli halkının basma ihtiyacının büyük ölçüde giderildiği ve köylerde yaşayan insanların da ihtiyacı olan giyim eşyasının verildiği anlatılmaktadır.⁹⁵

Ankara'da şekerin ucuzlatılması yönünde yapılan araştırmaların sonunda şeker fiyatlarının ucuzlatılması kararına varıldığı, elde bulunan 47 bin ton şekerin yeni mahsule kadar ihtiyacı karşılayacağı düşüncesinin şekerin

⁹² "Memura ve Ailelerine Verilecek Ekmeklik Hububat Hakkında Ticaret Vekilimizin Tamimi"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 5 Birinci Teşrin 1942, S. 1185.

⁹³ "Dar Gelirli Vatandaşlar İçin Karneler Hazırlandı"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 21 İkinci Kanun 1943, S. 1215.

⁹⁴ "Değişmez Gelirlilere Yapılan Tevziattan Kimler Faydalanacak"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 15 Mart 1943, S. 1230.

⁹⁵ *Yeşilyurt Gazetesi*, 15 Mart 1943, S. 1230.

ucuzlatılması kararında etkili olduğu ve şekerin 3 liraya indirileceği hakkındaki haberlerin ise gerçeği yansıtmadığı ifade edilmiştir.⁹⁶ Dar gelirli vatandaşların Haziran ayı sonuna kadar 6 aylık şeker ihtiyacının giderilmesi ve nüfus başına 300 gram olmak üzere dağıtılacağı haberinin alındığı bildirilmiştir. Ekmek fiyatları ile ilgili olarak da Kırklareli'de yapılan çalışmalara rağmen ekmek fiyatlarının düşmediği ve bunun nedeninin araştırılması gerektiği ifade edilmiştir.⁹⁷ Unlu mamullerin İstanbul'da imal edilmesine başlanmasıyla makarna perakende satış fiyatı 70-75 kuruşa, pirinç ise toptan fiyatta 100 kuruşa kadar düşmüştür.⁹⁸

Kırklareli'nde Belediye tarafından kahve dağıtım kararı verilerek halkın dağıtım pusulaları ile birlikte İaşé Bürosu'na başvurmaları gerektiği ve hane başına 50 gram kahve dağıtılacağı, bu dağıtım işinin ise bir ay devam edeceği bildirilmiştir.⁹⁹

1943 mali yılı kazanç vergisi zamlarını vermeyenlerin bu ayın sonuna kadar ödemeleri gerektiği, aksi takdirde %10 ceza verileceği, bu vergi ile mükellef olan yurttaşların bilgisine sunulduğu ifade edilmiştir.¹⁰⁰

Maliye Bakanlığının varlık vergisi münasebetiyle İzmir ve İstanbul gibi ticaret merkezlerinde yaptığı incelemeler neticesinde bazı müessese ve zümrelerin kazançlarına oranla çok düşük bir miktarda vergi verdiği ve bu nedenle on yedi seneden beri uygulanan Kazanç Vergisi Kanunu'nda değişiklik yapılmasının daha doğru olacağı ifade edilmiştir.¹⁰¹

Bazı yiyecek maddelerinin farklı dükkânlarda farklı fiyata satıldığı yani hiçbir dükkândaki mal fiyatının diğerine uymadığı ve piyasaya çok miktarda bozuk zeytinyağlarının sürüldüğü, Belediye ve Sağlık Dairesi'nin bu durum ile ilgilenmesi gerektiği bildirilmiştir.¹⁰²

Dar gelirli ailelere ve fakirlere şeker dağıtımına başlanacağı ve üç aylık olarak nüfus başına birer buçuk kilo verileceği haberi halkın sevinmesine neden olmuştur.¹⁰³ Halkın önemli ihtiyaçlarından olan gaz dağıtımının başlama haberi de gazete aracılığı ile duyurulan haberler arasındadır.¹⁰⁴

⁹⁶ *Yeşilyurt Gazetesi*, 5 Nisan 1943, S. 1236.

⁹⁷ *Yeşilyurt Gazetesi*, 6 Mayıs 1943, S. 1245.

⁹⁸ "Makarna ve Şehriye"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 17 Teşrin-i sâni Ocak 1944, sayı 1402.

⁹⁹ *Yeşilyurt Gazetesi*, 3 Haziran 1943, S. 1253.

¹⁰⁰ *Yeşilyurt Gazetesi*, 26 Ağustos 1943, S. 1276.

¹⁰¹ *Yeşilyurt Gazetesi*, 23 Eylül 1943, S. 1284.

¹⁰² "Dükkânların Kontrolü"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 11 İkinci Kanun 1943, S. 1212.

¹⁰³ "Dar Gelirlilere Şeker"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 7 Teşrin-i sâni 1944, sayı 1399.

¹⁰⁴ "Gaz Tevziatı"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 12 Eylül 1944, sayı 1384.

Havaların soğumasına rağmen on beş günden beri piyasada odun ve kömür bulunmaması¹⁰⁵ yaşanacak zor günlerin habercisi olarak kabul edilmektedir.

İktisat Bakanlığında Kırklareli iline gönderilen iplikler sayesinde ipliksizlik yüzünden kurulamayan dokuma tezgâhlarının kurulacağı müjdesini Kırklarelilere ilk sahife haberi olarak verilmiştir.¹⁰⁶ Ayrıca Kırklareli'ne gelen mallar arasında çuval, boş teneke ve levha halinde tenekelikler de bulunmaktadır. 4.000 adet olan çuval kazalara ayrılarak dağıtılmıştır.¹⁰⁷ Kırklareli'ne gelen çimentonun dağıtımına bakkal Şükrü Hekimoğlu aracılığı ile başlanacağını halka duyurulurken¹⁰⁸ poplin, Hint basması ve mermerin de dağıtımının yakında olacağı haberi halka verilmiştir.¹⁰⁹ Ayrıca hükümetten gerekli izinleri alan bir firmanın Amerika'dan basma ithal edeceğinin duyurusu da yapılmıştır.¹¹⁰

Gazetenin gezici köy muhabirlerinden Kofçaz halkının durumu ile ilgili bilgiler aktarılmıştır. Buna göre; Kofçaz halkı Hava Kurumu'na fitre, Kızılay ve Çocuk Esirgeme Kurumuna hububat yardımı konularında önde olduğu gibi hububat vergilerini de toprak mahsulleri ofisine teslim etmiştir.

İzmir Fuarının açıldığı bilgisinin verildiği haberde İkinci Dünya Savaşı sebebiyle yabancı firmaların fuara katılmadığını, Kırklareli'nin ise peynir, kaşar ve bal gönderdiği belirtmiştir.¹¹¹

Sonuç

Basın tarihi incelendiğinde görülmektedir ki, gazetelerin çok büyük bir bölümü yerel olarak doğmuştur. Yerel basın, yayımladığı haberler, fotoğraflar, ele aldığı sorunlar, sosyal ve kültürel etkinliklere ilişkin aktardığı bilgilerle bireylere “yaşanan yer” duygusunu, yaşadığı yerin bir parçası olduğu düşüncesini kazandırmaktadır. Ayrıca yerel gazetelerin işlevleri, görevleri ve sorumlulukları, en az yaygın gazeteler kadar önemlidir. Yerel basın organları bulunduğu yerin aynasıdır. O yöredeki halkın hem gözü hem de kulağıdır. İşte bu nedenle yerel gazeteler ve diğer yayın organları buldukları yörelerde çok önemli bir yer tutar. Yayımlandığı yörenin

¹⁰⁵ “Odunsuz Kömürüz Kaldık”; *Yeşilyurt Gazetesi* 31 Mart 1944, sayı 1337; Kömür Kıtlığı; *Yeşilyurt Gazetesi*, 9 Haziran 1944, sayı 1357.

¹⁰⁶ “İplik Geldi”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 14 Temmuz 1944, sayı 1367.

¹⁰⁷ “Vilayete Gelen Mallar”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 25 Temmuz 1944, sayı 1370.

¹⁰⁸ “Çimento Geldi”; *Yeşilyurt Gazetesi*; 13 Teşrin-i evvel 1944, sayı 1393.

¹⁰⁹ “Basma Tevziatı”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 7 Teşrin-i sâni Kasım 1944, sayı 1399.

¹¹⁰ “Basma”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 17 Teşrin-i sâni Kasım 1944, sayı 1402.

¹¹¹ “İzmir Fuarı Açıldı”; *Yeşilyurt Gazetesi*, 25 Ağustos 1944, sayı 1379.

sorunlarını dile getiren yayın organları yörenin gündemini oluştururken kamuoyu yaratılmasına da katkı sağladılar.

1939-1945 yıllarını incelediğimiz *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi de Kırklareli'nde 1925 yılından itibaren bu görevleri üstlenmiş büyük bir ehemmiyete sahiptir. Bu çalışmanın konusunu da gazetenin İkinci Dünya Savaşı yıllarında çıkan sayıları oluşturmaktadır. Bu sayılarda yer alan haberler çoğunlukla İkinci Dünya Savaşı ve savaşın Türkiye'ye ve diğer ülkelere etkileri, toplumun ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel alandaki sorunları ile ilgilidir. Ayrıca gazetenin başyazarı Ali Rıza Dursunkaya tarafından dönemle ilgili sorunlara ilişkin eğitici yazılar yayımlanmıştır. Bu yazılarda başta siyasal konular olmak üzere eğitim, spor, yardım kuruluşlarının faaliyetleri, tarım ve hayvancılık gibi pek çok konuda halka bilgiler vermiştir.

Trakya'da Yeşilyurt gazetesi hükümet tarafından yürürlüğe konulan kanunların, kararların ve yönetmeliklerin Kırklareli halkına duyurulmasında önemli bir araç olmuştur. Gazete; Anadolu Ajansı'ndan elde ettiği bilgileri de yayımladığı için halkın Ankara'daki gelişmelerden haberdar olmasını sağlamıştır. Ayrıca ülke genelinde çıkan diğer dergiler ve gazeteler ile ilgili de çok sayıda haberi okuyucuları ile paylaşmıştır.

Gazetede İkinci Dünya Savaşı ile ilgili olarak üzerinde önemle durulan konuların başında yardım kuruluşları haberleri gelmektedir. Bunun nedeni savaşın getirdiği sıkıntılar ve bunlardan etkilenenlerin en çok çocuklar olmasıdır. Çalışmaya konu edilen sayılarda Kızılay, beslenmeye ve barınmaya muhtaç olan kimsesiz çocuklara yardım eden Çocuk Esirgeme Kurumu ile ilgili pek çok haber yayımlanmıştır ve bu haberlerde Ramazan ayı ve bayram gibi manevi ve özel günlerde zekâtların ve fitrelerin bu kurumlara verilmesi ile ilgili halkın desteği istenmiştir. *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi aracılığı ile yardım kuruluşlarının faydaları halka anlatılmaya çalışılmış ve özellikle yaşanan savaş yıllarında daha çok ihtiyaç duyulmasından dolayı söz konusu kurumlara üye olmaları yönünde telkinlerde bulunulmuştur.

Ayrıca Kırklareli Halkevi ve diğer Halkevlerinin faaliyetleri ile ilgili de çok sayıda habere gazetede yer verilmiştir. Çeşitli törenlerin ve kutlamaların yapıldığı bu kurumlarda eğitici faaliyetlerde (tiyatro gibi) gerçekleştirilerek halk bilinçlendirilmeye çalışılmıştır. İklimi ve coğrafyası ile tarım ve hayvancılığa çok uygun olan Kırklareli'nde halkın temel geçim kaynağını oluşturan bu alan ile ilgili de eğitici ve öğretici çok sayıda ziraî bilgi gazetede okuyuculara sunulmuştur. Halka; modern sebze ve meyve

yetiştiriciliği, bağıcılık ile ilgili notlar, aşı metotları, hayvan hastalıkları ve korunma yöntemleri hakkında detaylı ve bilimsel bilgiler verilmiştir.

Gazetede ayrıca halk açısından önemli bir etkinlik olan *Hayvan Panayırı* ve bu panayırlara katılım koşulları ile ilgili bilgilendirme yapılmıştır. *Trakyada Yeşilyurt* gazetesinde Kırklareli ile ilgili haberlerin yanı sıra çevre iller ve ülke ile ilgili hava durumu, kaza, deprem vb. konularla ilgili haberlere yer verilmiştir.

Gazetede siyasi haberlere çok sık yer verildiği, bu haberlerin genellikle gazetenin ilk sahifesinde okuyucularla paylaşıldığı ancak bazı sayılarda gazetenin ikinci sahifesinde yer aldığı görülmüştür. Özellikle İkinci Dünya Savaşı ile ilgili haberler, Cumhuriyet Halk Partisi ve faaliyetleri, ülkenin içinde bulunduğu siyasi durum ve İngiltere, Bulgaristan, İtalya ve Almanya gibi diğer ülkelerin durumu ile ilgili yazılar siyasi haberler olarak öne çıkmaktadır. Savaşın Kırklareli iline olan sosyal, kültürel ve ekonomik etkileri de gazetede yayımlanmıştır. Çiftçilerin yaşadıkları zorluklar, işsizlik, ekmek karnesi uygulaması ve yardıma muhtaç çocukların sayısının artması, vb. haberlere gazetede sıkça rastlanmaktadır. Bunların yanı sıra köy enstitülerinin faaliyetleri, aşevlerinin kurulması ve sayılarının artması, muhtaçlara ve felâketzedelere yapılan yardım haberleri de okuyucularla paylaşılmıştır. Gazetede spor haberlerine de geniş yer ayrılmıştır. İl ve ülke genelinde atletizm, koşu, futbol, atıcılık ve güreş gibi alanlarda yapılan spor müsabakaları ve bu müsabakalarda kazanılan başarılar ile ilgili haberler okuyuculara ulaştırılmıştır.

Gazetede yer alan duyurular ve ilânlar dönem ile ilgili önemli bilgiler sağlamaktadır. Satılık ilânları, gazete ve dergi ilânları, panayır ilânları, kayıp ilânları ve çeşitli kurum ve kuruluşların yaptıkları duyurular ile halka yardımcı olunmaya ve bilgilendirilmeye çalışılmıştır.

Trakyada Yeşilyurt gazetesinin 1939-1945 yıllarını incelemekteki amacımız İkinci Dünya Savaşı yıllarında Kırklareli'nin durumunu anlatmaktır. Ancak gazetede tahmin ettiğimiz kadar savaşın sıkıntılarını anlatan çok fazla habere rastlayamadık. Konu ile ilgili haberlerin bir kısmı hükümetin aldığı tedbirler bir kısmı duyurular ve pasif korunma tedbirleri idi. Hükümet tarafından alınan tedbirler dönemin Kırklareli Valisi Kazım Demirer'in gazeteye verdiği beyanatlarla halka duyurulmuştur. Hava taarruzlarına karşı ışıkların söndürülmesi ve karartılması ile ilgili 12 maddelik nizamname hükümleri 7 Ağustos 1944 akşamından itibaren

uygulanmaya konulmuştur.¹¹² Bir sonraki günkü gazetede de karartmaya ve hükümlere uymayanlara kanuni işlem yapılacağı haberi verilmiştir.¹¹³

Toplumsal ve kültürel alandaki haberler içinde eğitim, özel gün ve haftaların kutlamaları, şiirler, hava durumu, tarihi eserlerin tanıtımı, halkevi haberleri, konser ve konferans davetleri ve halkın hukuki konularda aydınlatılması önemli yer tutmaktadır. Yardım kuruluşları olarak Çocuk Esirgeme Kurumu, Yeşilay, Kızılay'ın çalışmaları hakkında bilgi sahibi olmaktayız. Ziraat, hayvancılık ve ekonomi ile ilgili olarak hayvan panayırı ilanları, mısır, tütün tarımı bilgileri bağcılığımız ve ipekböcekçiliği anlatılmaktadır. Çiçek, tifo, tifüs ve verem gibi dönemin bulaşıcı hastalıkları sağlık konuları içinde incelenmiştir. Gazetenin ikinci sahifesinde yer alan ilanlar ise genellikle resmi dairelerin ihale duyuruları, kayıp ilanları, vefat haberleri, tebrik ve teşekkürlerdir.

Ancak biz sadece konumuz ile ilgili haberleri taradık. Yerel basının temel özelliği yayımlandığı yörede, bireylerin sorunlarını çözmelerine yardımcı olmak, bireyler arasındaki ilişkilerin olumlu yönde gelişmesini sağlamak, yerel düzeydeki kamuoyunun oluşmasına katkıda bulunmak ve bu arada yerel yönetimleri bir ölçüde denetleyerek, eleştirerek kamu görevi yapmaktır. Yörenin özelliklerini en ince ayrıntısına kadar yörenin gazetecisi, yerel gazeteci bilir. Yerel gazeteler yayımlandıkları yörelerin hatta ilçelerin insanlarıyla iç içedir. O yörenin bütün sorunları içinde yoğrulmakta ve okur-gazete ilişkisi çoğu kez aile yakınlığı ve ilişkileri boyutlarına kadar varmaktadır. *Trakya'da Yeşilyurt* gazetesi de verdiği yerel ve ülkesel haberler ile bu görevlerini yerine getirmiştir. Dönemin zorlu şartlarında yayın hayatına devam etmesi ile hem yayımlandığı Kırklareli ili ve Trakya Bölgesi açısından hem de Türkiye açısından son derece önemli bir kaynaktır. Gelecek araştırmalarda gazetenin diğer yıllarının ve sayılarının da incelenmesi literatüre sağlayacağı katkı açısından son derece önemlidir.

KAYNAKÇA

ARŞİV BELGELERİ

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, Dosya No: 203108, Fon Kodu: 30.10.0.0., Yer No: 179.235.31.

GAZETELER

Trakya'da Yeşilyurt Gazetesi;

¹¹² "Kırklareli Sayın Halkına"; *Yeşilyurt Gazetesi*, 8 Ağustos 1944, sayı 1374.

¹¹³ *Yeşilyurt Gazetesi*, 11 Ağustos 1944, sayı 1375.

Gazete Numaraları: 868, 900, 901, 902, 907, 908, 909, 915, 919, 940, 943, 960, 961,998, 999, 1000, 1002, 1003, 1110, 1011, 1015, 1022, 1078, 1086, 1098, 1107, 1109, ,1122, 1127, 1136, 1138, 1154, 1175, 1185, 1186, 1188, 1193, 1194, 1204,1212, 1213, 1215, 1219, 1222, 1226, 1229,1230, 1236, 1245, 1253, 1254, 1273, 1276, 1283, 1284, 1287, 1289, 1295, 1296, 1297, 1314, 1318, 1321, 1322, 1324, 1328, 1329, 1337, 1343, 1344, 1351, 1353, 1357, 1359, 1367, 1370, 1371, 1374, 1375,1379, 1383, 1384, 1389, 1391, 1393, 1394, 1397, 1399, 1402, 1450, 1465, 1484.

ARAŞTIRMA ESERLERİ VE TEZLER

Armaoğlu, Fahir, 20. *Yüzyıl Siyasi Tarihi 1914-1980*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 2. Baskı, Ankara 1984.

Biçer, Murat, *II. Dünya Savaşında Türkiye Kamuoyu (1939-1945)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya 2005.

Çetin, Hasan, *II. Dünya Savaşı Sürecinde Türkiye'nin Sosyo-Ekonomik Durumu (1939-1945)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa 2007.

Dokuyan, Sabit, "II. Dünya Savaşı Sırasında Yaşanan Geçim Sıkıntısı ve Ekmek Karnesi Uygulaması", *Turkish Studies*, Cilt. 8, Sayı. 5, Ankara 2013, s.193-210.

Dursunkaya, Rıza Ali, (1948). *Kırklareli Vilâyetini Tarih, Coğrafya, Kültür ve Eski Eserleri Yönünden Tetkik*, II. Cilt, Basılmamış, Kırklareli 1948.

Dursunkaya, Orhan, "Ali Rıza Dursunkaya'nın Hayatı Üzerine", *Kırklareli İl Halk Kütüphanesi Toplantısı*, Kırklareli 1990.

Karaca, Mehmet, *II. Dünya Savaşı Konjonktüründe Türkiye Ekonomisi (1940-1945)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır 2005.

Metinsoy, Murat, *II. Dünya Savaşında Türkiye-Savaş ve Gündelik Yaşam*, Homer Kitabevi, İstanbul 2007.

Öztürk, Erdoğan, *II. Dünya Savaşı Yıllarında İzmir'de Beslenme Sorunu ve Karaborsacılık*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, İzmir 2004.

Parin, Suvat ve Bilan, Seda, "Devlet ve Çocuk İlişkisi Bağlamında Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumları Üzerine Bir Analiz", *Sosyoloji Dergisi*, Sayı. 3, Dizi 14, İstanbul 2007, s.119-128.

Sönmezoğlu, Faruk, *İkinci Dünya Savaşından Günümüze Türk Dış Politikası*", Der Yayınları, İstanbul 2006.

Titiz, Hediye, *Cumhuriyet Döneminde Halkevlerinin Eğitim ve Tarih Çalışmaları 1932-1951 (Akdeniz Bölgesi Örneği)*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana 2012.

- Yalçın, Osman, “Varlık Vergisi Kanunu ve Uygulaması”, *Avrasya İncelemeleri Dergisi*, Cilt. 1, Sayı. 1, 2012, s.313-354.
- Yılmaz, Mustafa, *Atatürk Sonrası Dönemde İç Politika Olayları (1938-Günümüze)*, Atatürk ve Türk İnkılâp Tarihi, Siyasal Kitabevi, Ankara 2010.
- Zorlu, Atila, *Türkiye’de Halkevleri ve Konya Örneği*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya 2004.